

Revista Crítica Penal y Poder
2020, n° 20
Junio-Julio (pp.63-66)
Observatorio del Sistema Penal y los Derechos Humanos
Universidad de Barcelona

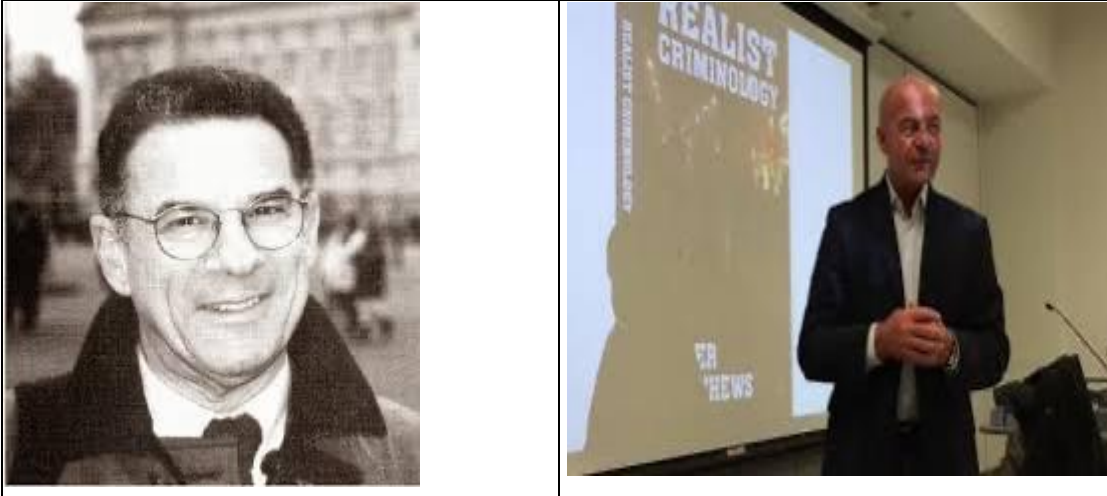

**“...Με συναδελφικούς χαιρετισμούς...”
Για το Roger Matthews και τον Roberto Bergalli.**

Σοφία Βιδάλη/Sophia Vidali
Universidad de Panteion

«...Τώρα, στη βάρκα όπου κι αν μπεις άδεια θα φτάσει
Εγώ αποβλέπω· σ' έναν μακρύ θαλασσινό Κεραμεικό
Με Κόρες πέτρινες και που κρατούν λουλούδια.
Θα 'ναι νύχτα και Αύγουστος
Τότε που αλλάζουν των αστερισμών οι βάρδιες. Και τα βουνά ελαφρά
Γιομάτα σκοτεινό αέρα στέκουν λίγο πιο πάνω απ' τη γραμμή του
ορίζοντα
Οσμές εδώ ή εκεί καμένου χόρτου. Και μια λύπη άγνωστης γενεάς
Που από ψηλά κάνει ρυάκι πάνω στην αποκοιμισμένη θάλασσα
Λάμπει μέσα μου κείνο που αγνοώ. Μα ωστόσο λάμπει
Αχ ομορφιά κι αν δεν μου παραδόθηκες ολόκληρη ποτέ
Κάτι κατάφερα να σου υποκλέψω.
Λέω: κείνο το πράσινο κόρης οφθαλμού που πρωτοεισέρχεται στον έρωτα
και τ' άλλο το χρυσό, που όπου κι αν το τοποθετείς ιουλιζέι.
Τραβάτε τα κουπιά οι στα σκληρά εθισμένοι. Να με πάτε κει που οι άλλοι παν
Δε γίνεται. Δεν εγεννήθηκα ν' ανήκω πουθενά
Τιμαριώτης τ' ουρανού κει πάλι ζητώ ν' αποκατασταθώ
Στα δικάιά μου. Το λέει κι ο αέρας
Από μικρό το θαύμα είναι λουλούδι και άμα μεγαλώσει θάνατος
Αχ ομορφιά συ θα με παραδώσεις καθώς ο Ιούδας
Θα 'ναι νύχτα και Αύγουστος. Πελώριες άρπες που και που θ' ακούγονται και
Με το λίγο της ψυχής μου κωνό η Όζω Πέτρα μέσ' από τη μαυρίλα
Θ' αρχίσει ν' αναδύεται.....»

Οδυσσέας Ελύτης. Τα ελεγεία της Οζόπετρας

Η εποχή αλλάζει και αποχωρούν σιγά σιγά οι άνθρωποι, που έδειξαν έναν εναλλακτικό δρόμο στις γενιές των εγκληματολόγων του τέλους του 20^{ου} αιώνα. Άνοιξαν ένα παράθυρο σε γενιές φοιτητών ώστε να δουν τον κόσμο διαφορετικά, να μην τον θεωρήσουν δεδομένο, να κάνουν ερωτήσεις και ανάλογες αναλύσεις, να φύγουν από τις στερεότυπες οπισθοδρομικές προκαταλήψεις για το έγκλημα και τον εγκληματία, να αμφισβητήσουν την ουδετερότητα του ποινικοκατασταλτικού συστήματος και να επιχειρήσουν αφενός, να εντάξουν το εγκληματικό ζήτημα σε μια ρεαλιστική βάση με άξονα τον ποινικό εγγυητισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα και από την άλλη, να επιχειρήσουν, να φέρουν την συζήτηση της εγκληματολογίας και του ποινικού δικαίου κοντά στην σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα και στα πορίσματα της κοινωνικής έρευνας και να συνομιλήσουν με τις κοινωνικές και όχι τις θετικές επιστήμες. Ανάμεσα σε αυτήν την γενιά εγκληματολόγων ήταν δύο εξέχουσες προσωπικότητες και δάσκαλοι, δύο εμβληματικοί εκπρόσωποι της Κριτικής Εγκληματολογίας, που έφυγαν από τη ζωή πολύ πρόσφατα, ο Roger Matthews και ο Roberto Bergalli. Είναι λοιπόν χρέος μας να τους αφιερώσουμε λίγες γραμμές.

Ο πρώτος ο Roger Matthews έφυγε από κοντά μας κτυπημένος από τον κορωνοϊό, στις 7 Απριλίου 2020. Γεννημένος στο Λονδίνο το 1948, παιδί της εργατικής τάξης με μία πορεία δύσκολη στην αρχή της, προχώρησε με επιβραβεύσεις και υποτροφίες στην αρχή της πανεπιστημιακών του σπουδών και άρχισε την πανεπιστημιακή του καριέρα στην Πολυτεχνική Σχολή του Middlesex (αργότερα Πανεπιστήμιο). Στη συνέχεια δίδαξε στο Leicester, ξανά στο Middlesex και αργότερα στο London South Bank University (2004-2011) και τέλος στο Πανεπιστήμιο του Kent. Ο Roger Matthews ήταν ένας από τους θεμελιωτές του ρεύματος του αριστερού ρεαλισμού μαζί με τον Jock Young και τον John Lea. Ενδιαφερόταν πολύ για την αντίδραση του κράτους στο έγκλημα. Εκτός από τις συνεργασίες του με τους Young και Lea έχουν μείνει εμβληματικά τα έργα του για το

χρόνο στη φυλακή (doing time- 2009), για την πορνεία (2008) για την ένοπλη ληστεία, τη δημόσια εγκληματολογία (2016). Η συγγραφική και ακαδημαϊκή του πορεία σηματοδοτήθηκε από την προσπάθειά του, να φέρει κοντά την πανεπιστημιακή έρευνα και την εγκληματολογική θεωρία με την πραγματική πολιτική (το σχεδιασμό και την εφαρμογή της).

Ο Matthews ήταν ένας ήπιος άνθρωπος στο κοινωνικό φέρεσθαι, οξύς και εύστοχος στις παρατηρήσεις του. Έγραφε όλα τα έργα του χειρόγραφα, πλησίαζε τους φοιτητές και τους συνεργάτες του με μία ανθρώπινη και ειλικρινή πρόθεση και είχε πάντα να υποδείξει στους νεώτερους μια παρατήρηση, που σε έκανε να την σκέφτεσαι και μετά το τέλος της συζήτησης. Ήταν από εκείνη τη γενιά εγκληματολόγων που μπορούσαν, γύρω από ένα ποτήρι κρασί να συζητούν για την Εγκληματολογία επί ώρες, που μπορούσαν, όπως και ο Bergalli να περπατάνε στο δρόμο και να σου δείχνουν τι είναι εγκληματολογία, μέσα από τις εικόνες του δρόμου, τους ανθρώπους, την κίνηση. Ήταν από αυτούς που έκαναν βιωμένη εγκληματολογία (όχι βιοματική) και που πίστευαν, ότι η εγκληματολογία μπορεί να συμβάλλει στην κοινωνική αλλαγή. Εναλλακτικός στη σκέψη, στη διδασκαλία, στην έρευνα ο Roger Matthews εύλογα είχε αποκτήσει το προσωνύμιο ο Rolling Stone της Εγκληματολογίας. Ο Matthews ήταν πρωτοστάτης στη δημιουργία και την εξάπλωση του διαπανεπιστημιακού δικτύου για την Ποινική Δικαιοσύνη και την Κριτική Εγκληματολογία (Common Study Program on Criminal Justice and Critical Criminology) στο οποίο συμμετείχαμε από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης από το 1994 μαζί με το Βασίλη Καρύδη. Στο δίκτυο αυτό, που συνεχίζει και σήμερα ως διεθνές δίκτυο, συμμετείχε και το Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης με τον Roberto Bergalli και τον Inaki Rivera.

Ο Bergalli έφυγε και αυτός από κοντά μας τις προηγούμενες ημέρες (4.5.2020), σε μεγάλη ηλικία και έχοντας ολοκληρώσει έναν τεράστιο κύκλο επιστημονικής ζωής: Γεννημένος το 1936 και μεγαλωμένος στο Μπουένος Άϊρες, από όπου έφυγε διωγμένος από το δικτατορικό καθεστώς του Vidella και έχοντας ο ίδιος υποστεί βασανιστήρια (για το οποία δεν μιλούσε ποτέ), έφτασε στην Ισπανία ως πολιτικός πρόσφυγας. Ο Roberto Bergalli σπούδασε νομικά και πήρε το πρώτο του διδακτορικό στο Δίκαιο και τις Κοινωνικές Επιστήμες στην Αργεντινή και στη συνέχεια σπούδασε το Καίμπριτζ Εγκληματολογία και στη Ρώμη στο Μεταπτυχιακό Εγκληματολογίας και Ποινικού Δικαίου και τέλος, ως υπότροφος στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας όπου εκπόνησε τη δεύτερη διδακτορική του διατριβή. Στη συνέχεια εκπόνησε την τρίτη διδακτορική του διατριβή στο πανεπιστήμιο της Σαλαμάνκα. Ο Bergalli ολοκλήρωσε την ακαδημαϊκή του καριέρα στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Βαρκελώνης. Διετέλεσε επίσης Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Μπουένος Άϊρες και στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας. Διετέλεσε βοηθός έρευνας στο Ινστιτούτο Κοινωνικής Άμυνας του ΟΗΕ και επιστημονικός διευθυντής του Ονιάτι Διεθνούς Ινστιτούτου για την Κοινωνιολογία του Δικαίου. Με το έργο του επικεντρώθηκε στον κοινωνικό έλεγχο, στις διαστάσεις και μεταμορφώσεις του ποινικού ελέγχου σε χώρες που είχαν γνωρίσει δικτατορίες και στις περιόδους μετάβασης στη Δημοκρατία. Ασχολήθηκε επίσης, με την ποινική αντίδραση απέναντι στις δικτατορίες και συνολικά, με το φαινόμενο της τιμωρίας. Εμβληματικά του έργα είναι αυτά που αφορούν τη συλλογική μνήμη ως κοινωνικό χρέος, τον αστικό χώρο και την κατάσταση

ανάγκης, την πολιτική βία, τη δικαιοσύνη και τη δημοκρατία, τον κοινωνικό έλεγχο. Ο Bergalli ήταν ένας λιγομίλητος άνθρωπος με χιούμορ, που φαινόταν ότι αγαπούσε τη ζωή και ταυτόχρονα, με αυστηρή όψη, που δεν ανταποκρινόταν στην επικοινωνιακή του διάθεση. Εξαιρετικός δάσκαλος που η πολιτική και επιστημονική του συγκρότηση συνδυάζονταν σε συστηματική έρευνα νομοθεσίας και τεκμηρίων, ευφρείς και εύστοχες αναλύσεις και στη σύνθεση εγκληματολογίας και ποινικού δικαίου. Ήταν πάντα διαθέσιμος να παρέχει συμβουλές στους νεότερους και στους φοιτητές του. Ήταν ο ιθύνων νους πίσω από τον τρόπο οργάνωσης του Common Study Program in Criminal Justice and Critical Criminology στη Βαρκελώνη στη δεκαετία του 90, όταν μπορούσε να συγκεντρώνει 100-120 άτομα φοιτητές και καθηγητές, από όλα τα πανεπιστήμια του δικτύου στο μοναστήρι του San Cugat, έξω από τη Βαρκελώνη, για μια εβδομάδα. Εκεί στο πλαίσιο του Socrates IP διαξαγόταν τα Common Sessions όπου φοιτητές και καθηγητές παρουσίαζαν εισηγήσεις εν μέσω έντονων αντιπαραθέσεων και διαλόγων για την Εγκληματολογία και τον Κοινωνικό Έλεγχο. Ήθελε ψυχή και ακαδημαϊκό πνεύμα για να το κάνει αυτό: και ο Bergalli το είχε, όπως το είχε ο Baratta, ο Young, ο Matthews, αυτή η γενιά, που δημιούργησε τον αριστερό ρεαλισμό και τον ποινικό εγγυητισμό, που εννοούσε και την κριτική και το διάλογο μέσα στα πανεπιστήμια με επιχειρήματα και όχι με κακίες, ύβρεις και κατάρες και που ενέπνευσε όλους εμάς, τους κάπως νεότερους και άλλους πολύ νεότερους. Θα τους θυμόμαστε και είναι ίσως καιρός να ξαναδούμε το έργο τους.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Rogger Matthews

Matthews, R.: (1988) *Informal Justice?*, London: Sage/ Matthews, R. & Young, J. (eds) (1992) *Rethinking Criminology: The Realist Debate*, (Sage Contemporary Criminology) London: Sage/ Matthews, R. (1999) *Doing Time: An Introduction to the Sociology of Imprisonment*. Macmillan -Palgrave/ Matthews, R. and Pitts, J. (eds) (2001) *Crime, Disorder and Community Safety: A New Agenda?* Routledge /Matthews, R. (2002) *Armed Robbery*. Willan/ /Matthews, R. (2008) *Prostitution, Politics and Policy*. Routledge-Cavendish / Matthews, R. (2009) *Doing Time: An Introduction to the Sociology of Imprisonment*' Second Edition. Palgrave/Macmillan. Matthews, R. (2016) *What is to Be Done About Crime and Punishment?: Towards a 'Public Criminology'* Palgrave/Macmillan.

Roberto Bergalli

Bergalli, R. (1984) *Estado democratico y cuestion judicial: Vias para alcanzar una autentica y democratica independencia judicial.*/ Bergalli, (1982) *Critica a la criminologia: Hacia una teoria critica del control social en America Latina*, / Εισαγωγή στο βιβλίο του V. Rougiero, (2009), *La violencia politica. Un analisis criminologico* / Επιμ. με τον. E. Resta, (1996), *Soberanía: un principio que se derrumba. Principios metodológicos y jurídico-políticos* Barcelona: Paidós-Estado y Sociedad / Bergalli, R., (1996), *Control social punitivo. Sistema penal y sus instancias de aplicación (Policía, Jurisdicción y Cárcel)*. Barcelona: Editorial Ma. J. Bosch, / Επιμ. Με C. Sumner, (1997), *Social Control and Political Order. European Perspectives at the End of the Century*. London-Thousand Oaks-New Delhi: Sage Publications./ Bergalli, R., (1999), *Hacia una cultura de la jurisdicción-Ideología de jueces y fiscales (Argentina-Colombia-Italia-Espeña)*. Buenos Aires: Ad Hoc./ Bergalli, R. (2003) *Sistema Penal y Problemas Sociales (coordinador y colaborador)*. Valencia, Tirant lo Blanch.